

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Strasbourg den 15.2.2022
COM(2022) 60 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Kommissionens bidrag till det europeiska försvaret

1. Inledning

I dagens värld står Europeiska unionen inför ökad global instabilitet och geopolitiska motsättningar, vilket bekräftades i EU:s första övergripande hotbildsanalys som genomfördes i november 2020 inför EU:s kommande strategiska kompass. Konflikter och kriser i och bortom vårt grannskap har en direkt inverkan på vår egen säkerhet, samtidigt som våra samhällen och ekonomier utsätts för sofistikerade hybridhot, däribland cyberattacker och desinformationskampanjer som har sitt ursprung utomlands. Samtidigt skapar klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald utmaningar för den globala säkerheten i allmänhet och för civil-militära insatser i synnerhet.

Vad som sker och har hänt vid våra gränser på land, i luften och till havs, liksom i cyberrymden, längs viktiga farleder och i yttre rymden, visar att vi måste bli bättre förberedda, mer kapabla och resilienta. Mot bakgrund av den allt snabbare tekniska kapplöpningen mellan USA och Kina måste Europeiska unionen fortsätta att bygga upp och säkra sitt tekniska försprång. I takt med att de geopolitiska förbindelserna utvecklas och vår miljö förändras måste även unionen utvecklas, och den måste intensifiera och påskynda sin kollektiva kapacitet att försvara och säkra sina grundläggande värden och sina invånare. **Ett stort steg framåt i det europeiska försvaret är en integrerad och outhärlig del av arbetet med att säkra unionen och dess medborgare under de närmaste åren och årtiondena.**

Händelser både tidigare och på senare tid är en påminnelse om att vi behöver ett närmare samarbete på försvarsområdet i Europa, för att säkerställa vår egen säkerhet och för att bättre kunna garantera säkerheten för andra med hjälp av unionens unika verktygslåda. EU är redan engagerat i arbetet med att hantera de många öppna och frusna konflikterna i våra östra och södra grannskap, liksom i olika regioner på vår grannkontinent Afrika. Den senaste tidens **ryska militära upptrappning längs Ukrainas östra gräns, i Belarus och i Svartahavsområdet**, tillsammans med Moskvas försök att störa, splittra och omdefiniera säkerhetsstrukturen i Europa, utmanar den internationella regelbaserade ordningen. Det påminner också oss om att vi måste åstadkomma ett starkare europeiskt försvar, i nära partnerskap med Nato (Nordatlantiska fördragsorganisationen). Det plötsliga slutet på det internationella militära uppdraget i **Afghanistan** i augusti 2021 visade oss att Europa måste vara bättre förberett för att på egen hand hantera komplexa stabiliseringsuppgifter och plötsliga nödsituationer. Vi har sett hur instabilitet kan bli en grogrund för terrorism och leda till att befolkningsgrupper måste lämna sin hembygd, och hur globala och regionala makter kan använda sådana situationer för att få inflytande och tillgång till resurser. Situationen kompliceras ytterligare genom klimatförändringarnas multiplikatoreffekt på risken för konflikter inom och mellan stater.

Samtidigt måste EU öka sin egen beredskap, förmåga och resiliens för att bättre skydda sina medborgare. **I allt högre grad är hoten mot EU:s säkerhet inte bara militära.** Vi står inför fler skadliga cyberattacker som riktar sig mot våra kritiska entiteter och lamslår industrianläggningar, energiförsörjningsanläggningar, stadsförvaltningar och sjukhus, medan utländsk informationsmanipulering och informationsingrepp också attackerar våra demokratiers innersta väsen. Lukasjenkoregimens statsstödda hybridattack, som utnyttjar migranter för politiska ändamål, är ett tydligt exempel på den föränderliga karaktären hos hybridkampanjer

som syftar till att undergräva, tvinga och manipulera oss och samtidigt håller sig under gränsen för vad som kan betraktas som ett väpnat angrepp. EU har reagerat på situationen med humanitärt stöd, diplomatiska kontakter med tredjeländer, stöd till sina medlemsstater och sanktioner mot de ansvariga. Covid-19-pandemin underströk samtidigt behovet av ökad resiliens, och de väpnade styrkorna tillhandahöll logistiskt, säkerhetsrelaterat och medicinskt stöd till civila myndigheter i början av 2020. I denna snabbt föränderliga miljö **behöver Europeiska unionen ytterligare stärka sin beredskap, sin förmåga och sin resiliens**, särskilt genom att förbättra sina mekanismer för att dämpa chocker och sin verktygslåda inom alla berörda sektorer.

Medlemsstaterna arbetar mer kraftfullt för att ta itu med alla hot och utmaningar genom EU:s nya **strategiska kompass för säkerhet och försvar** som är tänkt att antas av medlemsstaterna i mars 2022. Den kommer att innehålla en gemensam strategisk vision för det kommande årtiondet och beskriva hur EU kommer att stärka sin förmåga att agera och reagera på olika kriser och utmaningar, tillvarata sina intressen och skydda sina invånare, investera och innovera för att gemensamt utveckla nödvändig förmåga och teknik samt fördjupa partnerskap som bygger på EU:s värderingar och intressen. Med detta meddelande bidrar Europeiska kommissionen ytterligare till arbetet.

Europeiska unionen måste agera nu för att främja sin försvarsförmåga i den nuvarande situationen och även rusta EU inför framtida strider, genom att ta till sig en ny generation av toppmodern teknik som kan hantera hot som härrör från kollaborativa och autonoma cyber-, hybrid- och rymdsystem och system som bygger på konnektivitet och artificiell intelligens (AI). Samtidigt utgör det industriella ekosystem som försvaret bildar tillsammans med flyg- och rymdsektorn och säkerhetssektorn ett **högteknologiskt industriellt ekosystem** som inte bara är en viktig drivkraft för Europas öppna strategiska oberoende och tekniska suveränitet, utan också en viktig bidragande faktor till tillväxt och innovation. Förutom att bidra till EU-medborgarnas säkerhet kan den europeiska försvarssektorn bidra till en hållbar **ekonomisk återhämtning** efter pandemin och den övergripande innovativa karaktären hos ett ekosystem som har potential att i hög grad bidra till den gröna omställningen och leda till positiva spridningseffekter för civilt bruk.

Vi kan endast uppnå våra mål genom att **utveckla, upphandla och använda militär utrustning tillsammans**. EU har infört nya verktyg och instrument¹ för att vända den långvariga fragmentering som hämmar effektiviteten i Europas försvarssektor och minskar EU:s och dess medlemsstaters förmåga att bygga upp nästa generation av försvarsresurser som kommer att vara avgörande för Europas framtida säkerhet och dess möjligheter att tillhandahålla säkerhet i och utanför sitt grannskap.

I synnerhet är Europeiska försvarsfonden², med en budget på nästan 8 miljarder euro för 2021–2027, redan en banbrytande faktor när det gäller att skapa ett europeiskt försvarsekosystem som

¹ Inklusive Europeiska försvarsfonden, det permanenta strukturerade samarbetet (Pesco) och den samordnade årliga försvarsöversikten.

² PE/11/2021/INIT.

kan leverera modern driftskompatibel försvarsteknik och försvarsmateriel som kommer att stärka unionens handlingsfrihet och tekniska suveränitet och konkurrenskraft.

Mot denna utmanande bakgrund kommer Europeiska kommissionen att fortsätta sitt nära samarbete med den höga representanten och medlemsstaterna för att

- säkerställa ett **effektivt och fokuserat genomförande** av de innovativa instrument och initiativ som vi har infört, såsom Europeiska försvarsfonden och handlingsplanen för militär rörlighet, bland annat genom ett antal ytterligare åtgärder som läggs fram i detta meddelande,
- stödja ett **närmare försvarssamarbete mellan medlemsstater och mellan industrier**, med nödvändiga finansiella resurser och ökade gemensamma utgifter i linje med befintliga åtaganden, för att öka kostnadseffektiviteten, stärka interoperabiliteten, främja innovation och förbättra industrins konkurrenskraft och motståndskraft,
- stärka vår förmåga **att reagera vid akuta kriser**, inklusive cyberattacker och hybridkampanjer, **samt långsiktiga utmaningar och geopolitiska konflikter på strategiska områden**, på grundval av en strategi som omfattar hela statsförvaltningen och som stärker synergier med dubbla användningsområden och civil-militär samverkan inom en rad olika politikområden, verktyg och instrument som leds av kommissionen, samt
- upprätthålla och stärka **nära samverkan med Nato**, i linje med de åtaganden som gjorts och de överenskomna principer som styr samarbetet mellan EU och Nato enligt de gemensamma förklaringarna, samt med andra viktiga internationella partner såsom Förenta nationerna (FN) och likasinnade bilaterala partner, däribland USA, Norge³ och Kanada.

I detta ständigt föränderliga geopolitiska och tekniska sammanhang, och mot bakgrund av det kommande informella toppmötet i Paris den 10–11 mars 2022, innehåller detta meddelande **konkreta nya åtgärder och initiativ på ett antal kritiska områden** och identifierar viktiga framgångsfaktorer för en mer konkurrenskraftig och harmoniserad europeisk försvarsmarknad, bland annat genom följande åtgärder:

- **Öka investeringar i försvarsforskning och försvarsresurser som utvecklas inom EU:s samarbetsramar.**
- **Underlätta synergieffekter mellan civil och försvarsrelaterad forskning och innovation samt minska strategiskt beroende.**
- **Uppmuntra gemensam upphandling av försvarsresurser som utvecklats i samverkan inom EU.**
- **Uppmana medlemsstaterna att fortsätta att arbeta för att förenkla och samordna kontrollen av vapenexport, särskilt för de försvarsresurser som utvecklas gemensamt inom en EU-ram.**
- **Förstärka säkerhets- och försvarsdimensionen av rymden på EU-nivå.**

³ I egenskap av medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

- **Stärka den europeiska resiliensen, bland annat genom att öka cybersäkerheten och motverka cyberhot och andra hybridhot, förbättra den militära rörligheten och hantera de utmaningar som klimatförändringarna innebär för försvaret.**

Med hjälp av dessa byggstenar, och genom att utnyttja synergieffekterna mellan intern och extern politik, inklusive dem som främjas inom ramen för 2020 års strategi för säkerhetsunionen, kommer kommissionen under de kommande åren att fortsätta att aktivt bidra till arbetet med att bygga en **europeisk försvarsunion** med riktade initiativ och projekt, med hjälp av hela spektrumet av verktyg som står till dess förfogande för att ytterligare motverka de snabbt föränderliga flerskiktade hot som vi står inför.

2. Öka investeringar i försvarsforskning och försvarsresurser som utvecklas inom EU:s samarbetsramar

Europeiska försvarsfonden är ett ambitiöst, balanserat och inkluderande program som säkerställer medlemsstaternas starka engagemang så att finansierade projekt tillgodoser de väpnade styrkornas operativa behov och banar väg för produktion och upphandling. Dess **kriterier för stödberättigande** håller marknaden öppen samtidigt som den stärker den europeiska försvarsindustrins konkurrenskraft och skyddar EU:s säkerhet och strategiska intressen.

I slutet av 2022 kommer Europeiska kommissionen att ha investerat 1,9 miljarder euro i projekt för utveckling av försvarsforskning och försvarsresurser för att tillgodose medlemsstaternas förmågebehov. På så sätt kommer man **snabbt att få igång viktiga storskaliga samarbetsprojekt för förmågeutveckling** som åtgärdar kritiska brister och samtidigt **stimulerar försvarsinnovation**, särskilt på nischområden. Den omfattar mindre projekt och öppna ansökningsomgångar som möjliggör ett bredare gränsöverskridande deltagande av nystartade företag och små och medelstora företag, där upp till 8 % av budgeten för 2021 anslås till finansiering av disruptiv försvarsteknik och omkring 6 % till öppna ansökningsomgångar för små och medelstora företag. De utgör 48 % av de 1100 enheter som har lämnat in förslag och 20 % av den totala efterfrågan på finansiering⁴ för Europeiska försvarsfondens ansökningsomgångar under 2021⁵. Kommissionen kommer att fortsätta att främja deltagandet av små och medelstora företags i hela EU, bland annat genom att uppmuntra integreringen av de mest innovativa och konkurrenskraftiga företagen i leveranskedjorna.

Redan i de första ansökningsomgångarna som offentliggjordes **2021 planerar man att anslå cirka 700 miljoner euro till projekt som inriktas på storskaliga och komplexa försvarsplattformar och försvarssystem**, såsom nästa generations stridssystem, markfordonspark, multifunktionella och modulära patrullfartyg och skydd mot robotanfall.

⁴ Inklusive underleverantörer.

⁵ I det föregående programmet, det europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet, utgjorde de små och medelstora företagen under år 2020 (för vilket resultat finns tillgängliga) 35 % av enheterna och de fick 30 % av den totala finansieringen av de 26 projekten. I dessa uppgifter ingår inte underleverantörer som ofta är små eller medelstora företag.

Dessutom fick **två stora förmågutvecklingsprojekt av stor strategisk betydelse ett totalt bidrag på cirka 140 miljoner euro** genom det tidigare utvecklingsprogrammet⁶. Projektet MALE RPAS stöder utvecklingen av drönare för medelhög höjd och med lång uthållighet. Det bidrar till att bygga upp teknisk suveränitet i fråga om drönare, en kritisk tillgång för medlemsstaternas väpnade styrkor. ESSOR (europeisk säker mjukvaruradio) kommer att öka interoperabiliteten genom att skapa en europeisk standardisering för säker kommunikationsteknik på försvarsområdet. Andra meningsfulla finansierade projekt är bland annat inriktade på ledning och kontroll, AI-baserat beslutsfattande, kollaborativ stridsföring, cyberförsvar och rymdbaserad observation.

Att utveckla försvarsresurser är en långsiktig process som kräver samordnad planering på förhand. **Europeiska försvarsfondens strategiska inriktning kommer från de prioriteringar för förmågutvecklingen som medlemsstaterna enats om inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP)**, särskilt inom ramen för förmågutvecklingsplanen och i överensstämmelse med andra försvarsrelaterade EU-initiativ såsom den samordnade årliga försvarsöversikten och det permanenta strukturerade samarbetet (Pesco).

För att skapa öppenhet och förutsägbarhet, särskilt med tanke på planeringen av de nationella försvarsbudgetarna, har kommissionen dessutom utarbetat **en vägledande och flexibel flerårig plan** för de kommande fyra åren, som ska ses över varje år mot bakgrund av utvecklingen. Detta säkerställer konsekvens i samarbetsprojekt för försvarsresurser och samstämmighet i arbetsprogrammen under Europeiska försvarsfondens löptid, och ger också både insyn och förutsägbarhet. **I detta sammanhang kommer kommissionen och medlemsstaterna att fortsätta att stärka det fleråriga årliga perspektivet med beaktande av viktiga resurser och strategiska stödresurser som identifierats som prioriteringar av medlemsstaterna efter antagandet av den strategiska kompassen.**

Tack vare sin katalysatoreffekt kommer Europeiska försvarsfonden således att fortsätta att bana väg för riktade försvarsinvesteringar till stöd för den europeiska försvarstekniska och försvarsindustriella basen och matcha de prioriteringar som medlemsstaterna gemensamt enats om inom EU. För att bättre stödja utvecklingen av storskaliga projekt för försvarskapacitet bör möjligheten till fleråriga arbetsprogram bedömas i samband med halvtidsöversynen av Europeiska försvarsunionen. Det är också viktigt att **säkerställa att andra övergripande strategier**, t.ex. initiativ för hållbar finansiering, **är förenliga med EU:s ansträngningar att ge EU:s försvarsindustri tillräcklig tillgång till finansiering och investeringar.**

För att ytterligare stärka både samarbetet inom ramen för Europeiska försvarsfonden och integreringen av den inre försvarsmarknaden kommer kommissionen också att fortsätta att samarbeta med medlemsstaterna för att utnyttja de möjligheter som direktiv 2009/43/EG⁷ ger till överföring av försvarsrelaterade produkter inom EU i syfte att underlätta överföringar i samband med EU-finansierade samarbetsprojekt. Genom att ge råd om regler och förfaranden enligt

⁶ Det europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet (EDIDP).

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG av den 6 maj 2009 om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen.

direktiv 2009/43/EG och arbeta för att skapa samförstånd mellan medlemsstaterna kommer kommissionen att sträva efter att förenkla överföringen av försvarsrelaterade produkter på den inre marknaden, särskilt inom ramen för EU-finansierade samarbetsprojekt, och underlätta utbyte av bästa praxis.

Att förbättra samordningen, inriktningen och nivån på gemensamma försvarsinvesteringar är avgörande för att förbättra den övergripande effektiviteten i försvarsutgifterna inom EU, samtidigt som hänsyn tas till befintliga åtaganden, t.ex. åtagandena inom Pesco att regelbundet öka försvarsbudgetarna. Ett gemensamt tillhandahållande av strategiska försvarsresurser kan endast uppnås genom samordnad planering och offentliga investeringar på EU-nivå och nationell nivå som är inriktade på gemensamma prioriteringar för forskning och utveckling på försvarsområdet.

Mot denna bakgrund kommer kommissionen också att **utveckla ytterligare incitament för att stimulera medlemsstaternas gemensamma investeringar i strategiska försvarsresurser, särskilt när de utvecklas och/eller upphandlas inom ramen för Europeiska unionens samarbetsramar.** I årsrapporten om den inre marknaden, som vanligtvis publiceras i samband med Europeiska planeringsterminens höstpaket, kommer kommissionen att lägga till ett kapitel med synpunkter på utveckling, hinder och möjligheter i samband med **multinationella projekt för försvarsresurser.** I detta sammanhang skulle kommissionen också kunna överväga hur man kan öka de gemensamma insatserna för att säkra och samordna den samfinansiering från medlemsstaterna som kanaliseras genom Europeiska försvarsfonden i syfte att få mer valuta för pengarna.

Det fortsatta arbetet

- När det gäller Europeiska försvarsfonden kommer kommissionen att fortsätta att aktivt uppmuntra medlemsstaterna att ytterligare definiera prioriteringar för strategiska försvarsresurser och stödresurser efter antagandet av den strategiska kompassen genom den reviderade förmågeutvecklingsplanen och resultaten av den samordnade årliga försvarsöversikten. Den kommer att bidra till att anpassa försvarsplaneringen och de gemensamma utgifterna för att stödja deras utveckling.
- Kommissionen kommer att utveckla ytterligare incitament för att stimulera medlemsstaternas gemensamma investeringar i strategiska försvarsresurser, särskilt sådana som ska utvecklas och/eller upphandlas gemensamt inom EU:s samarbetsramar, och den kommer att rapportera om utvecklingen, hindren och möjligheterna i samband med multinationella projekt för försvarsresurser i årsrapporten om den inre marknaden.
- Under 2022 kommer kommissionen att fortsätta att arbeta tillsammans med medlemsstaterna för att ytterligare underlätta överföringen av EU-finansierade försvarsprodukter på den inre marknaden, särskilt genom att stödja att de möjligheter som direktiv 2009/43/EG ger utnyttjas fullt ut.

3. Underlätta synergieffekter mellan civil och försvarsrelaterad forskning och innovation samt minska strategiskt beroende

I sin färdplan för kritisk säkerhets- och försvarsteknik, som antas parallellt med detta meddelande⁸, beskriver kommissionen en väg för att främja forskning, teknisk utveckling och innovation och minska EU:s strategiska beroende av kritisk teknik och värdekedjor för säkerhet och försvar.

Den bygger vidare på uppdateringen av 2020 års nya industristrategi: en starkare inre marknad för EU:s återhämtning⁹ och handlingsplanen för synergieffekter mellan civil industri, försvarsindustri och rymdindustri¹⁰ och föreslår en fortsättning för EU:s och medlemsstaternas arbete för att

- identifiera teknik som är kritisk för EU:s säkerhet och försvar,
- redan från början främja en EU-omfattande strategisk och samordnad strategi för denna kritiska teknik genom att utnyttja program för forskning, teknisk utveckling och innovation, samt
- minska de strategiska beroendena.

Detta kräver en ökad medvetenhet om kritikaliteten hos viss teknik, t.ex. halvledare, för säkerhets- och försvarssektorerna, en bättre identifiering av relaterade strategiska beroenden samt möjliga riskreducerande åtgärder, med beaktande av mångfalden av källor och utsikterna att den operativa användningen av tekniken kan äventyras eller nekas¹¹. Observationsgruppen för kritisk teknik¹² kommer att inrätta en särskild mekanism för att identifiera sådana bedömningar, på grundval av synpunkter från medlemsstaterna och industrin. Observationsgruppens resultat kommer att vara avgörande för att främja forskning, teknisk utveckling och innovation i EU inom denna teknik, i en EU-omfattande samordnad strategi. Detta arbete kompletterar bredare insatser för att hantera försörjningstryggheten för viktiga civila varor på områden som hälsa och energi¹³.

Kommissionen kommer också att utarbeta en **strategi för att uppmuntra produkter med dubbla användningsområden för forskning och innovation på EU-nivå** och införa ett system för försvarsinnovation för att stödja innovation och entreprenörskap inom kritisk teknik i nära samordning med det centrum för försvarsinnovation som ska inrättas av Europeiska försvarsbyrån.

⁸ COM(2022) 61 final.

⁹ COM(2021) 350 final.

¹⁰ COM(2021) 70 final.

¹¹ När det gäller halvledare, se den åtföljande färdplanen för kritisk teknik för säkerhet och försvar, avsnitt 2.2, och kommissionens meddelande *A Chips Act for Europe*, COM(2022) 45 final.

¹² I samarbete med berörda avdelningar inom kommissionen och med Europeiska försvarsbyrån.

¹³ I linje med kommissionens förslag COM(2021) 577, 16.9.2021, om en ram för åtgärder som ska säkerställa försörjning av krisnödvändiga medicinska motåtgärder i händelse av ett hot mot folkhälsan, COM(2021) 660, 13.10.2021, om åtgärder mot stigande energipriser, och COM(2021) 350 om uppdatering av den nya industristrategin.

För att minska det strategiska beroendet kommer kommissionen slutligen att fortsätta att systematiskt bedöma säkerhets- och försvarshänsyn när den genomför och ser över befintliga – eller utformar nya – EU-instrument.

4. Uppmuntra gemensam upphandling av resurser som utvecklats i samverkan inom EU

Medlemsstaternas **gemensamma upphandling av europeiska försvarsresurser** ökar avsevärt **interoperabiliteten** mellan de europeiska nationella väpnade styrkorna och **stöder den europeiska försvarstekniska och försvarsindustriella basens konkurrenskraft**, särskilt genom större stordriftsfördelar.

Medlemsstaterna har dock ännu inte uppfyllt det gemensamma riktmärke¹⁴ som sedan länge funnits för materielupphandling inom det europeiska samarbetet – 35 % av utgifterna för försvarsmateriel, vilket de har bekräftat inom Pescosamarbetet¹⁵. Enligt Europeiska försvarsbyrån har medlemsstaterna¹⁶ under 2020 haft utgifter på omkring 37 miljarder euro för upphandling av försvarsmateriel (dvs. upphandling av ny försvarsutrustning). Av detta belopp gick var endast omkring 11 % (cirka 4,1 miljarder euro)¹⁷ utgifter för upphandling av försvarsmateriel inom det europeiska samarbetet (dvs. upphandling av ny försvarsutrustning i samarbete med andra medlemsstater). Detta innebär att merparten av medlemsstaternas utgifter för upphandling av försvarsmateriel (cirka 89 %) gjordes på nationell nivå och/eller i samarbete med tredjeländer.

År 2020 är inget undantag och kan till och med anses vara en del av en tendens som förvärrats under de senaste åren. Andelen för upphandling av försvarsmateriel inom det europeiska samarbetet har nämligen minskat stadigt sedan 2016, och utgifterna för 2020 är de lägsta sedan de började samlas in 2005.

Det finns redan två EU-instrument som banar väg för gemensam upphandling. Som ett villkor för ekonomiskt stöd till utvecklingsåtgärder krävs enligt förordningen om **Europeiska försvarsfonden** att medlemsstaterna avser att upphandla slutprodukten eller använda tekniken på ett samordnat sätt. I direktiv 2009/81/EG om **offentlig upphandling på försvarsområdet** föreskrivs ett särskilt undantag från reglerna för offentlig upphandling för samarbetsprojekt som bygger på forskning och utveckling (FoU)¹⁸. Detta undantag gäller även livscykelfaserna efter FoU om upphandlingskontrakten tilldelas inom ramen för samma samarbetsprojekt. År 2019 offentliggjorde kommissionen ett tillkännagivande¹⁹ med vägledning om olika möjligheter till gemensam upphandling enligt direktivet. Ytterligare stöd till medlemsstaterna kommer att finnas tillgängligt, särskilt genom expertgruppen för upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

¹⁴ I november 2007 godkände försvarsbyråns ministerstyrelse fyra gemensamma riktmärken för investeringar, däribland 35 % av de totala utgifterna för utrustning inom det europeiska samarbetet för upphandling av utrustning.

¹⁵ [EUR-Lex – 32021H1117\(01\) – SV – EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

¹⁶ Förutom Danmark.

¹⁷ Baserat på uppgifter från elva medlemsstater.

¹⁸ Artikel 13 i direktiv 2009/81/EG.

¹⁹ 2019/C 157/01.

Kommissionen strävar efter att ge ytterligare **incitament till medlemsstaternas gemensamma upphandling av europeiska försvarsresurser**, även när det gäller drift och underhåll. Det finns dock ett antal praktiska ekonomiska och finanspolitiska hinder som måste åtgärdas.

Kommissionen kommer att undersöka möjligheten till **momsbefrielse för att stödja gemensam upphandling och samägande av försvarsresurser som utvecklats i samverkan inom EU**. Dessa resurser kommer att vara tillgängliga för medlemsstaterna för uppdrag och insatser inom ramen för GSFP²⁰ eller i samband med verksamhet inom FN eller Nato eller på nationell nivå. En sådan åtgärd skulle särskilt kunna gynna resurser som utvecklats inom EU:s samarbetsramar (Europeiska försvarsfonden och/eller Pesco och/eller inom Europeiska försvarsbyrån). I detta sammanhang skulle man kunna överväga att inrätta en rättslig ram inspirerad av konsortiet för europeisk forskningsinfrastruktur²¹ som skulle gynnas av momsbefrielse för utrustning som medlemsstaternas konsortier skulle köpa och äga.

På samma sätt kommer kommissionen, på grundval av lärdomarna från halvtidsutvärderingen av Europeiska försvarsfonden, att överväga att förstärka **försvarsfondens system med bonusar för att skapa ett ekonomiskt incitament** på villkor att **medlemsstaterna åtar sig att gemensamt förvärva och/eller äga de försvarsresurser²²** som håller på att utvecklas. Detta skulle ge starkare incitament för att säkerställa att samarbetet fortsätter efter FoU-faserna, för förvärv samt för drift och underhåll.

Med utgångspunkt i det arbete som utförts av expertgruppen för den finansiella verktygslådan skulle **nya finansieringslösningar** dessutom kunna leda till att medlemsstaterna i högre grad använder befintliga gemensamma upphandlingsenheter, såsom Europeiska försvarsbyrån eller Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar). Kommissionen kommer särskilt att bedöma huruvida bestämmelserna i förordningen om Europeiska försvarsfonden, t.ex. de som rör förkommersiell upphandling²³, kan ge ekonomiskt stöd till upphandlande myndigheter och gemensamma upphandlande enheter för att ytterligare samordna deras upphandlingsförfaranden, bland annat genom att täcka administrativa kostnader/transaktionskostnader i samband med gemensam upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster på försvarsområdet.

Det fortsatta arbetet

- I början av 2023 kommer kommissionen att lägga fram ett förslag som skulle möjliggöra **momsbefrielse** för att stödja gemensam upphandling och gemensamt ägande av försvarsresurser som utvecklats i samverkan inom EU, samtidigt som efterlevnaden av Världshandelsorganisationens regler säkerställs.
- Senast i mitten av 2023 kommer kommissionen att bygga vidare på det arbete som utförts

²⁰ I linje med de multinationella styrkor som föreskrivs i artikel 42.3 i fördraget om Europeiska unionen.

²¹ Konsortiet för europeisk forskningsinfrastruktur (Eric-konsortiet) är en särskild rättslig form som underlättar inrättandet och driften av forskningsinfrastrukturer av europeiskt intresse.

²² Utöver kravet på stödberättigande i artikel 21.3 a i förordningen om Europeiska försvarsfonden, enligt vilket det krävs en avsikt att upphandla slutprodukten eller använda tekniken på ett samordnat sätt.

²³ Artikel 17 i förordningen om Europeiska försvarsfonden.

av expertgruppen för den finansiella verktygslådan i syfte att föreslå **nya finansieringslösningar** för att underlätta medlemsstaternas gemensamma upphandling av EU:s strategiska försvarsresurser på grundval av redan tillgänglig expertis.

- Efter halvtidsutvärderingen av Europeiska försvarsfonden²⁴ kommer kommissionen att undersöka en eventuell ändring av artikel 13 i förordning (EU) 2021/697 om inrättande av Europeiska försvarsfonden för att stärka **Europeiska försvarsfonden bonussystem när medlemsstaterna åtar sig att gemensamt förvärva och/eller äga de försvarsresurser som håller på att utvecklas.**

5. Uppmana medlemsstaterna att fortsätta att arbeta för att förenkla och samordna kontrollen av vapenexport

Även om medlemsstaterna ansvarar för att utfärda exportlicenser för militär utrustning bedömer de sina beslut på grundval av rådets gemensamma ståndpunkt²⁵ där det fastställs gemensamma kriterier för kontroll av export av militär teknik och krigsmateriel. Där inrättas också mekanismer för underrättelser om avslag och för samråd i syfte att öka konvergensen i medlemsstaternas politik för export av försvarsrelaterade produkter.

Allteftersom utvecklingen av gemensamma försvarsresurser undan för undan blir regel snarare än undantag inom EU kommer **medlemsstaterna att gynnas av det ökade utbytet av bästa praxis och det kommer gradvis att leda till en mer enhetlig strategi för kontroll av vapenexport.** Med utgångspunkt i det arbete som redan har gjorts och med tanke på att export är en viktig framgångsfaktor för den europeiska försvarsindustrins affärsmodell stöder kommissionen en gradvis ökande effektivisering och ytterligare samordning av metoderna för vapenexportkontroll i medlemsstaterna, särskilt när det gäller de försvarsresurser som de utvecklar tillsammans, framför allt inom ramen för Europeiska försvarsfonden.

I detta sammanhang **välkomnar kommissionen den diskussion som har inletts i rådet²⁶** om export av försvarsresurser som har utvecklats inom en EU-ram och uppmanar medlemsstaterna att fortsätta dessa diskussioner för att underlätta förfarandena för exportkontroll av sådana produkter. Denna process skulle också kunna bygga på erfarenheterna från bilaterala och multilaterala avtal mellan medlemsstaterna om gemensamt utvecklade resurser.

För att inte hindra samarbetet bör detta arbete underlätta fastställandet av tydliga och enkelt tillämpliga förfaranden. Effektiva exportkontrollåtgärder bör fastställas för att ge produkter som finansieras genom Europeiska försvarsfonden ett fullgott och konkurrenskraftigt tillträde till internationella marknader samtidigt som medlemsstaternas suveräna beslut respekteras, med full hänsyn till deras relevanta rättsliga skyldigheter och med beaktande av deras nationella säkerhetsintressen. För att bevara attraktionskraften hos projekt för gemensamma

²⁴ Halvtidsutvärderingen ska göras senast fyra år efter det att fondens genomförandeperiod har inletts (2025) i enlighet med artikel 29 i förordningen om Europeiska försvarsfonden.

²⁵ Gemensam ståndpunkt 2008/944/Gusp.

²⁶ Inom undergruppen för export av konventionella vapen (COARM) till arbetsgruppen för icke-spridning och vapenexport.

försvarsresurser **uppmantar kommissionen medlemsstaterna att eftersträva en strategi som innebär att de i princip inte skulle hindra varandra från att till ett tredjeland exportera militär utrustning och teknik som utvecklats i samarbete.** Detta skulle kunna gälla avsedd export av utrustning eller teknik som innehåller komponenter från en annan medlemsstat som överstiger ett visst tröskelvärde.

Det fortsatta arbetet

- Kommissionen uppmantar medlemsstaterna att undersöka olika sätt att effektivisera och gradvis ytterligare samordna sina metoder för vapenexportkontroll, särskilt när det gäller de försvarsresurser som utvecklas gemensamt, särskilt inom en EU-ram, och på så sätt säkerställa att produkter som finansieras genom Europeiska försvarsfonden får ett fullgott och konkurrenskraftigt tillträde till internationella marknader utan att det påverkar medlemsstaternas suveräna beslut.

6. Förstärka försvarsdimensionen av rymden på EU-nivå

Rymden är ett strategiskt område för **EU:s handlingsfrihet och säkerhet**. Samtidigt är det fråga om ett allt mer omtvistat område där det råder ökad trängsel och som kännetecknas av en ökande konkurrens.

Det finns ett akut behov av att ta itu med dessa utmaningar. En ny rymdstrategi för EU för säkerhet och försvar, som för närvarande behandlas av medlemsstaterna inom ramen för den strategiska kompassen, bör bidra till att bygga upp en gemensam förståelse av rymdrelaterade risker och hot, utveckla lämpliga åtgärder för att reagera bättre och snabbare på kriser, stärka vår resiliens och fullt ut utnyttja rymdområdets fördelar och möjligheter. Utan att det påverkar innehållet i den framtida gemensamma strategin kommer följande åtgärder att övervägas:

För det första bör EU:s rymdtillgångar²⁷ skyddas ytterligare för att öka EU:s resiliens i och från rymden.

I det gemensamma meddelandet om **rymdtrafikledning²⁸** ger kommissionen och den höga representanten konkreta riktlinjer för hur man kan öka skyddet av EU:s rymdtillgångar och främja en mer hållbar användning av rymden. Kommissionen kommer särskilt att stärka sina **resurser för rymdövervakning** genom förbättrade tjänster inom **rymdövervakning och spårning (SST)** och utveckling av tillhörande teknik, såsom automatiskt kollisionsundvikande eller artificiell intelligens.

Kommissionen kommer också att ytterligare stödja utvecklingen av projekt som rör **rymdlägesbild (SSA) och resurser för tidig varning på försvarsområdet**. Sådana projekt

²⁷ EU:s rymdprogram består av fyra delar: Galileo/Egnos för positionsbestämning, navigering och tidsbestämning, Copernicus för jordobservation, GovaSatcom för säker statlig satellitkommunikation och SSA för rymdlägesbild.

²⁸ JOIN(2022) 4 final.

kommer att bidra till avancerad kapacitet för rymdledning och rymdkontroll (SC2), förbättrade SSA-sensorer och system för tidig varning för robotanfall och nya hypersoniska hot²⁹.

För det andra kommer kommissionen att stärka säkerhets- och försvarsdimensionen i EU:s befintliga och kommande rymdinfrastruktur, i samarbete med den höga representanten.

Galileos offentliga reglerade tjänst (PRS)³⁰ erbjuder en navigeringstjänst som är begränsad till användare med myndighetstillstånd för känsliga tillämpningar. Dessa kräver en hög nivå av tjänstekontinuitet med hjälp av starkt krypterade signaler, särskilt på säkerhets- och försvarsområdet. PRS är utformat för att tillhandahålla en obegränsad och oavbruten tjänst i hela världen. Det är ett tydligt bevis på att en gemensam infrastruktur under civil kontroll kan tillgodose försvars- och säkerhetsbehoven.

Förslaget till förordning om inrättande av **unionens program för säker konnektivitet** för 2022–2027³¹, som antas parallellt med detta meddelande som en del av rymdpaketet, kommer att öka EU:s resiliens när det gäller konnektivitet genom säker statlig kommunikation. Den kommer att innehålla omfattande försvarskrav på resiliens redan från början och LEO-konstellationen kommer att ge möjlighet att ta med nyttolaster ombord som bidrar till andra delar av EU:s rymdprogram. Systemet kommer att bygga på Govsatcom och synergier med Europeiska försvarsfonden.

Utvecklingen av Copernicus bör också i möjligaste mån ta hänsyn till försvarskrav, med särskild uppmärksamhet på de nivåer av säkerhet och prestanda som krävs och med stöd av rätt styrning baserad på förtroende.

För att stödja utvecklingen av försvarsdimensionen i EU:s befintliga och kommande rymdinfrastruktur kommer kommissionen att stödja utvecklingen av **rymdförsvarskapacitet genom Europeiska försvarsfonden**. Hittills har cirka 130 miljoner euro anslagits för att finansiera rymdrelaterade åtgärder inom Europeiska försvarsfonden och dess föregångare.

Eftersom kommissionen stöder utvecklingen av samarbetsplattformar för framtida försvarsutmaningar strävar den också efter att förbättra dessas resultat genom att på bästa sätt utnyttja befintliga och framtida europeiska rymdtillgångar. Till exempel samfinansieras projektet **Galileo for EU Defence** (Geode) med 44 miljoner euro³² och syftar till att utveckla europeiska standardiserade militära navigeringsmottagare som är kompatibla med Galileos PRS. Mer än 22 miljoner euro kommer också att investeras för att förbättra sensorer och ledning (C2) för att öka EU:s militära rymdövervakningsmedvetenhet och utveckla en rymdbaserad resurs för tidig varning.

Inom ramen för sitt arbetsprogram för 2021 kommer Europeiska försvarsfonden att avsätta 50 miljoner euro till både **övervakning av rymd- och markbaserad navigationskrigföring (NAVWAR)** och europeisk teknik för resiliensstörningstålig satellitkommunikation.

²⁹ Dessa projekt stöds av Europeiska försvarsfonden och dess föregångare.

³⁰ Europaparlamentets och rådets beslut nr 1104/2011/EU av den 25 oktober 2011 om närmare föreskrifter för tillträde till den offentliga reglerade tjänst som erbjuds via det globala system för satellitnavigering som inrättats genom Galileoprogrammet, EUT L 287, 4.11.2011, s. 1.

³¹ COM(2022) 57 final.

³² Inom det europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet (EDIDP).

För det tredje kommer kommissionen att arbeta för att minska EU:s relaterade strategiska beroende av kritisk teknik, t.ex. när det gäller chip, kvantteknik och AI. För att uppnå detta kommer kommissionen att maximera synergierna med rymdrelaterade initiativ som genomförs inom ramen för befintliga kommissionsledda instrument (inklusive Europeiska försvarsfonden, Horisont Europa³³, rymdprogrammet, Europeiska innovationsrådet och InvestEU) och kommer att dra nytta av observationsorganet för kritisk teknik. Kommissionen kommer också att stärka **resiliensen i relaterade europeiska leveranskedjor** för att säkerställa integritet, säkerhet och drift av rymdinfrastruktur.

För det fjärde kommer kommissionen, i samarbete med den höga representanten och i enlighet med deras respektive mandat, att genomföra utvidgningen av den nuvarande Galileomekanismen för motåtgärder mot hot³⁴ till att omfatta system och tjänster inom ramen för andra delar av EU:s rymdprogram. Detta kommer att ytterligare förbättra säkerhetsstyrningen av EU:s rymdinfrastruktur för att bättre bemöta hot och främja lämplig styrning som ska införas av berörda aktörer. De kommer också att förbättra rymdlägesbilden på EU-nivå genom bättre användning av rymddata, i nära samarbete med medlemsstaterna och systematiskt samarbete mellan relevanta byråer/organ som driver EU:s infrastruktur.

Kommissionen och den höga representanten kommer också att bidra till medlemsstaternas ansträngningar för att ytterligare utöka mekanismerna för ömsesidigt bistånd och krishantering, bland annat genom övningar och genom att öka beredskapen mot hot, främja interoperabilitet och stödja en gemensam strategisk kultur.

Det fortsatta arbetet

- Efter antagandet av den strategiska kompassen kommer kommissionen och den höga representanten att föreslå en gemensam rymdstrategi för EU för säkerhet och försvar.
- I slutet av 2022 kommer kommissionen också att undersöka hur man ytterligare kan förbättra **skyddet av EU:s rymdtillgångar**, framför allt genom ytterligare rymdövervakning och spårning (SST), förbättrade prestanda för EU SST och ett fullt utnyttjande av potentialen i EU:s industri.
- Från och med 2022 kommer kommissionen att främja en strategi med **dubbla användningsområden** för EU:s rymdinfrastruktur, i syfte att erbjuda nya resilienta tjänster som tillgodoser myndigheters behov. I detta sammanhang uppmanar kommissionen medlagstiftarna att snabbt anta förslaget till förordning om inrättande av

³³ Med "Horisont Europa" avses i detta dokument det särskilda programmet för genomförande av Horisont Europa och Europeiska institutet för innovation och teknik. Den verksamhet som bedrivs inom ramen för dem är uteslutande inriktad på civila tillämpningar.

³⁴ I enlighet med förordning (EU) 2021/696 om EU:s rymdprogram och rådets beslut (Gusp) 2021/698 av den 30 april 2021 om säkerheten i de system och tjänster som har byggts ut, tagits i drift och använts inom ramen för unionens rymdprogram och som kan påverka säkerheten i unionen.

unionens program för säker konnektivitet för 2022–2027.

- Kommissionen kommer att intensifiera arbetet med att minska det strategiska tekniska beroendet och öka resiliensen hos leveranskedjor för rymdinfrastruktur, särskilt genom EU:s finansieringsinstrument och observationsorganet för kritisk teknik.
- Kommissionen kommer att inrätta lämpliga styrelseformer för EU:s rymdinfrastruktur, i nära samarbete med medlemsstaterna, med utgångspunkt i modellen för Galileos PRS. Den kommer att bedöma möjligheten att utveckla och införa en mer resiliент och säkrad Copernicustjänst för offentliga ändamål³⁵, och därvid beakta försvarskrav i möjligaste mån.
- I slutet av 2022 kommer kommissionen och EU:s utrikesrepresentant att undersöka möjligheten att aktivera mekanismer för solidaritetsverksamhet, ömsesidigt bistånd och krishantering vid attacker från rymden eller hot mot rymdbaserade tillgångar.

7. Öka resiliensen i EU

EU behöver vara mer resiliент för att kunna förebygga, skydda mot och hantera framtida chocker. På grund av de inneboende kopplingarna med nationella säkerhet och försvar ligger ansvaret för att hantera dessa hot främst hos medlemsstaterna. Samtidigt är vissa sårbarheter gemensamma för alla medlemsstater, och vissa hot sträcker sig över gränserna, t.ex. hoten mot gränsöverskridande nät och infrastruktur liksom klimatförändringar.

EU:s strategi syftar till att integrera den externa och interna dimensionen i ett smidigt flöde. Den sammanför nationella och EU-omfattande civila och militära överväganden för att främja konkreta lösningar och samtidigt underlätta ökad resiliens och fortsatt operativ effektivitet.

7.1. Att motverka hybridhot

I **strategin för EU:s säkerhetsunion**³⁶ 2020 angavs hybridhot som ett av de prioriterade områden som måste åtgärdas för att förbättra EU:s säkerhet. Strategin lägger grunden för en förnyad strategi för dessa ständigt föränderliga hot som omfattar hela spektrumet av åtgärder – från tidig upptäckt, analys, medvetenhet, resiliensbyggande och förebyggande till krishantering och konsekvenshantering.

Kartläggningen av åtgärder³⁷ **för att öka resiliensen och motverka hybridhot omfattar mer än tvåhundra verktyg och åtgärder på EU-nivå**, varav de allra flesta leds eller stöds av kommissionen. Kommissionens förslag på olika områden, bland annat rättsakten om digitala tjänster³⁸, förslaget till ett direktiv om kritiska entiteters resiliens³⁹ och unionens reviderade

³⁵ Copernicus PRS-liknande tjänst.

³⁶ COM(2020) 605 final.

³⁷ SWD(2020) 152 final

³⁸ COM(2020) 825 final.

³⁹ COM(2020) 829 final.

civilskyddsmekanism⁴⁰, kommer att bidra ytterligare till detta ökande antal tillgängliga EU-verktyg för att motverka hybridhot.

Resiliens är en av de viktigaste pelarna för att motverka hybridhot. I ett gemensamt arbetsdokument från januari 2022⁴¹ fastställdes 53 **utgångsvärden för resiliens**⁴² på EU-nivå. Detta arbete, som tillkännagavs i strategin för säkerhetsunionen, har varit ett avgörande första steg för att spåra och objektivt mäta framstegen på detta område.

I detta sammanhang kommer kommissionens avdelningar, Europeiska utrikestjänsten och rådets generalsekretariat att genomföra PACE-övningen inom EU Integrated Resolve i november 2022, bland annat för att hantera hybridhot, inklusive deras cyberdimension. Övningen kommer att genomföras under den höga representantens överinseende, med deltagande av medlemsstaterna och EU:s organ, parallellt och samordnat med Nato (PACE-format).

Kommissionen har också **anpassat sig till hotens snabbt föränderliga karaktär**. Efter krisen vid EU:s gräns mot Belarus föreslog kommissionen åtgärder för att ta itu med **utnyttjandet av migranter**, bland annat svartlistning av transportföretag som är inblandade i människosmuggling eller människohandel till EU⁴³.

Under covid-19-pandemin har det blivit uppenbart att det behövs samordnade insatser på EU-nivå för att hantera hälsokriser. Vid en tidpunkt då kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot kan utgöra en risk för folkhälsan är Europeiska myndigheten för beredskap och insatser vid hälsokriser (Hera) en central faktor för att stärka EU:s beredskap och insatser vid allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa, genom att göra så att nödvändiga motåtgärder finns snabbt tillgängliga, åtkomliga och fördelade. Med utgångspunkt i erfarenheterna från pandemins tidiga skeden kommer arbetet att fortsätta med att öka det militära biståndet till civila myndigheter i detta avseende.

Det fortsatta arbetet

- Senast 2023 kommer kommissionen, i samarbete med den höga representanten och medlemsstaterna, att bedöma utgångsvärdena för olika sektors resiliens för att identifiera **brister och behov** samt vad som behöver göras för att åtgärda dem.
- Efter antagandet av den strategiska kompassen kommer kommissionen att bidra till EU:s framtida hybridverktygslåda genom att säkerställa att medlemsstaterna har en fullständig överblick över befintliga interna instrument och åtgärder för att motverka hybridhot som påverkar EU och dess medlemsstater. Därvid kommer man att ta hänsyn till de åtgärder som ingår i 2020 års kartläggning om motverkande av hybridhot och de förslag som kommissionen och den höga representanten nyligen lagt fram på områden som kritisk

⁴⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/836 av den 20 maj 2021.

⁴¹ SWD(2022) 21 final

⁴² Riktmärken, som omfattar situationer där detta är en utgångspunkt samt ett planerat mål eller råd om krav på miniminivåer.

⁴³ COM(2021) 753 final.

infrastruktur och desinformation.

- Efter antagandet av den strategiska kompassen kommer kommissionen att överväga att identifiera experter inom relevanta politikområden som på begäran skulle kunna ingå snabbinsatsgruppen för hybridhot, i samverkan med de snabbinsatsgrupper inom den gemensamma cyberenheten som föreslås.
- Parallellt med detta kommer kommissionens avdelningar och utrikestjänsten att gemensamt se över EU:s handbok om motverkande av hybridhot.
- Senast i slutet av 2022 kommer kommissionen, i samarbete med den höga representanten, att fastställa en övergripande vision för sina mekanismer för snabb varning och särskilt möjligheten att skapa en bättre lägesuppfattning, i samverkan och komplementaritet med andra befintliga EU-mekanismer. Detta kommer att stärka unionens kapacitet för övervakning och tidig upptäckt, förebyggande och beredskap, inklusive resiliens, och insatser mot hybridhot.
- Med hjälp av sin expertis och sina instrument kommer kommissionen att bidra till EU:s insatser för att bygga upp resiliens i partnerländerna.

7.2. Förbättra cybersäkerhet och cyberförsvar

Att motverka cybersäkerhetshot är en av de mest komplexa säkerhets- och försvarsutmaningarna i dag, särskilt med tanke på att hoten blir allt fler och får allt större effekt, och statliga aktörer har utvecklat specifik sofistikerad kapacitet.

EU måste skydda kritiska nätverk och informationssystem och ha en ledande roll när det gäller att garantera säkerhet, stabilitet och resiliens samt frihet för det globala internet. Vi måste stärka cybersäkerheten och cyberförsvaret i Europa genom att stärka vårt samarbete, investera mer effektivt i avancerad kapacitet och fastställa lämpliga regler som möjliggör en bättre koppling mellan alla former av cyberteknik. Dessa insatser bör inriktas på att **skydda** medborgare, företag och EU:s intressen, **upptäcka och avskräcka från** skadlig cyberverksamhet och **försvara** oss mot cyberattacker, och därigenom bidra till internationell säkerhet och stabilitet och befästa EU:s potential att avskräcka från cyberangrepp.

Kommissionen och den höga representanten har redan fastställt ambitiösa åtgärder som bidrar till dessa mål i EU:s strategi för cybersäkerhet från december 2020⁴⁴. Ett antal viktiga instrument har inrättats för att öka EU:s resiliens, bl.a. **direktivet om åtgärder för en hög gemensam nivå på säkerhet i nätverks- och informationssystem i hela unionen** (NIS-direktivet)⁴⁵,

⁴⁴ JOIN(2020) 18 final.

⁴⁵ Direktiv (EU) 2016/1148 om säkerhet i nätverks- och informationssystem (NIS-direktivet).

cybersäkerhetsförordningen⁴⁶, direktivet om angrepp mot informationssystem⁴⁷, och genomförandet av EU:s verktygslåda för 5G-säkerhet⁴⁸, rekommendationen om en plan för samordnade insatser vid stora gränsöverskridande cyberincidenter och cyberkriser⁴⁹ och ramen för EU:s politik för cyberförsvar [2018 års uppdatering]⁵⁰. Kommissionen har också antagit en delegerad akt⁵¹ enligt direktivet om radioutrustning⁵² där det fastställs rättsliga krav på cybersäkerhetsåtgärder, som tillverkarna måste ta hänsyn till vid utformning och produktion av radioutrustning. Slutligen offentliggjorde kommissionen en rekommendation om en **gemensam cyberenhet⁵³ och lade fram ett förslag till **översyn av NIS-direktivet** i december 2020⁵⁴, som nu behandlas av medlagstiftarna. I linje med denna ambitionsnivå kommer kommissionen inom kort att lägga fram förslag för att förbättra cybersäkerheten och informationssäkerheten i EU:s institutioner, organ och byråer.**

Det fleråriga arbetsprogrammet för 2021–2025 för programmet för ett digitalt Europa och Fonden för ett sammanlänkat Europa (FSE – digitala sektorn) kommer att stödja utbyggnaden av en säker kvantkommunikationsinfrastruktur (Euro QCI). FSE kommer också att stödja annan kritisk kommunikationsinfrastruktur, inklusive vissa stamnät mellan medlemsstater och med tredjeländer, med högsta säkerhetsstandard.

För att komplettera dessa instrument och ytterligare minska angreppsytan och riskexponeringen bör säkerheten och standardiseringen av produkter och tjänster med anknytning till informations- och kommunikationsteknik (IKT) stärkas. Detta gäller särskilt säkerheten för kritiska maskinvaru- och programvarukomponenter. Kommissionen håller därför på att utarbeta nya förslag om övergripande säkerhetskrav, som kommer att utgöra kärnan i den **rättsakt om cyberresiliens** som tillkännagavs i talet om tillståndet i unionen⁵⁵. En försvarsdimension skulle kunna övervägas i sammanhanget, särskilt när det gäller den potentiella utvecklingen av gemensamma eller hybrida cybersäkerhetsstandarder.

För att ytterligare stärka den tekniska kapaciteten hos EU och dess aktörer på cyberförsvarsområdet (främst medlemsstaternas försvarsstyrkor) kommer mer samarbete mellan relevanta aktörer att eftersträvas vid planeringen av civila och försvarsrelaterade investeringar för utveckling av relevant teknik och användning av sådan teknik. **Kompetenscentrumet för**

⁴⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/881 av den 17 april 2019 om Enisa (Europeiska unionens cybersäkerhetsbyrå) och om cybersäkerhetscertifiering av informations- och kommunikationsteknik och om upphävande av förordning (EU) nr 526/2013.

⁴⁷ Direktiv 2013/40/EU (12.8.2013).

⁴⁸ COM(2020) 50 final.

⁴⁹ Kommissionens rekommendation (EU) 2017/1584 av den 13 september 2017 om samordnade insatser vid storskaliga cyberincidenter och cyberkriser, C/2017/6100.

⁵⁰ 14413/18 (19/11/2018).

⁵¹ C(2021) 7672.

⁵² Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/53/EU av den 16 april 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av radioutrustning.

⁵³ C(2021) 4520 final.

⁵⁴ COM(2020) 823 final.

⁵⁵ Talet om tillståndet i unionen 2021 – Att stärka unionens själ – 15 september 2021.

cybersäkerhet inom näringsliv, teknik och forskning och **nätverket av samordningscentrum**⁵⁶ kommer under 2022 att anta sin strategiska agenda för cyberinvesteringar. Agendan skulle kunna omfatta möjliga synergier mellan civil och försvarsrelaterad teknik och potentiella tillämpningar med dubbla användningsområden, och på så sätt eftersträva synergier med andra EU-program, däribland Horisont Europa, programmet för ett digitalt Europa och Europeiska försvarsfonden, på ett samordnat sätt och med respekt för relevanta styrningsregler.

Kommissionen har redan avsatt 38,6 miljoner euro⁵⁷ till sex cyberförsvarsprojekt. Denna budget stöder bland annat utvecklingen av en europeisk plattform för cyberlägesbild och ett projekt om teknik för säker och resilient kommunikation. Europeiska försvarsfonden kommer att fortsätta att stödja utvecklingen av cyberkapacitet för försvar. Under 2021 inleddes två särskilda ansökningsomgångar inom ramen för Europeiska försvarsfonden med ett totalt anslag på 33,5 miljoner euro. Även om alla projekt för försvarsresurser har en cyberdimension kommer cyberförsvar att förbli en prioritering för Europeiska försvarsfonden under de kommande åren.

För att bättre förbereda sig för potentiella storskaliga incidenter och kriser i unionen är det viktigt med en förbättrad samordning för att säkerställa lägesuppfattningen, snabbt identifiera potentiella insatsbehov och resurser och samordna effektiv kommunikation mellan relevanta aktörer på medlemsstats- och EU-nivå, i syfte att mildra de potentiella effekterna i unionen.

För att öka **upptäckten av skadlig cyberverksamhet och förbättra lägesuppfattningen** arbetar kommissionen tillsammans med medlemsstaterna för att inrätta **gränsöverskridande plattformar för utbyte av underrättelser om cybersäkerhetshot (EU SOC)** och samtidigt stärka kapaciteten hos säkerhetscentrum (SOC) på nationell nivå i hela EU. Målet med dessa gränsöverskridande plattformar är att möjliggöra utbyte i stor skala av uppgifter om cybersäkerhetshot från olika källor samt av verktyg och resurser, i en tillförlitlig miljö. De kommer att utrustas med nästa generations ultrasäkra verktyg och infrastrukturer. Detta bör göra det möjligt att förbättra den gemensamma detektionskapaciteten och att i god tid varna myndigheter och relevanta enheter. Dessa åtgärder kommer att få ekonomiskt stöd från programmet för ett digitalt Europa, särskilt genom en gemensam upphandling för att utveckla och driva EU SOC, med avancerade verktyg och infrastrukturer, samt en inbjudan att lämna bidrag för att stödja SOC-resurser i medlemsstaterna. Som nästa steg skulle man också kunna överväga att främja civilt och militärt samarbete på nationell nivå på detta område, tillsammans med medlemsstaterna.

Graden av cybersäkerhetssamarbete mellan medlemsstaterna när det gäller incidenthantering bör ökas, bland annat genom ett möjligt samarbete mellan **civila insatsgrupper och försvarsinsatsgrupper**. Den gemensamma cyberenheten syftar till att sammanföra alla relevanta cybersäkerhetsgrupper (dvs. diplomatiska, civila, brottsbekämpande och försvarsrelaterade) för att säkerställa en samordnad EU-insats vid storskaliga cyberincidenter och cyberkriser samt att erbjuda hjälp med återhämtningen efter sådana attacker. Militären skulle därför strukturellt

⁵⁶ PE/28/2021/INIT.

⁵⁷ Inom EDIDP.

kunna samarbeta och samordna sig med andra cybersäkerhetsgrupper genom den gemensamma cyberenheten.

Att utveckla cyberfärdigheter genom gemensam utbildning och övning är också avgörande för effektiv resiliens vid mot cyberattacker, förbättrad cyberkapacitet, utveckling av en gemensam förståelse och uppbyggnad av en gemensam insatskapacitet. Om medlemsstaterna så beslutar kan de överväga en förstärkt civil-militär samverkan i fråga om it-utbildning och gemensamma övningar, med utgångspunkt i Europeiska säkerhets- och försvarsakademins och Europeiska försvarsbyråns program för utbildning och övningar på cyberområdet.

Det fortsatta arbetet

- Senast under tredje kvartalet 2022 kommer kommissionen att lägga fram ett förslag till en **rättsakt om cyberresiliens** som syftar till att öka cybersäkerheten för produkter och tillhörande tjänster på den inre marknaden.
- För att inrätta de nya EU SOC-plattformarna för utbyte av underrättelser och verktyg om cyberhot kommer kommissionen att senast andra kvartalet 2022 offentliggöra en inbjudan att anmäla intresse för att välja ut värdenheter för EU SOC-plattformar, åtföljd av en särskild färdplan. Detta bör bana väg för uppbyggnaden av en strategisk EU-resurs för att upptäcka och utbyta information om cyberhot.
- Kommissionen kommer att samarbeta med medlemsstaterna för att öka beredskapen inför storskaliga cyberincidenter genom förbättrad samordning, bland annat genom att identifiera potentiella behov och resurser för att hantera insatser.
- Under 2022 kommer en strategisk agenda för kompetenscentrumet för cybersäkerhet att föreslås, bland annat om teknik med dubbla användningsområden och civil-militära synergier som ska förankras på ett samordnat sätt med relevanta aktörer.
- Kommissionen kommer att tillsammans med den höga representanten fortsätta stödja medlemsstaterna vid inrättandet av den gemensamma cyberenheten, särskilt dess mekanism för ömsesidigt bistånd, och den kommer att uppmuntra civil-militär samverkan för att underlätta informationsutbyte och samordning mellan försvarsexperten och andra grupper (dvs. civila, brottsbekämpande och diplomatiska).
- Kommissionen kommer att uppmana de europeiska standardiseringsorganisationerna att utarbeta harmoniserade standarder till stöd för den nyligen antagna delegerade akten enligt direktivet om radioutrustning när det gäller cybersäkerhet och integritet.
- Kommissionen kommer att arbeta tillsammans med den höga representanten för att vidareutveckla EU:s politik för cyberförsvar som ska läggas fram för medlemsstaterna vid slutet av 2022.
- Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att överväga gemensamma utbildningar och övningar på cyberförsvarsområdet, i samarbete med befintliga ramar för civil och försvarsrelaterad utbildning och övningar.

7.3. Förbättra den militära rörligheten

Genom att genomföra handlingsplanen för militär rörlighet vidtar EU redan betydande åtgärder för att öka rörligheten för militär personal, materiel och utrustning inom och utanför EU och förbättrar på så sätt vår förmåga att snabbt reagera vid en kris eller vid rutinmässiga aktiviteter som övningar. Militär rörlighet är också ett flaggskeppsprojekt inom samarbetet mellan EU och Nato.

Med en **EU-budget för 2021–2027 på 1,69 miljarder euro** till stöd för transportinfrastruktur med dubbla användningsområden är militär rörlighet en viktig del av den nya Fonden för ett sammanlänkat Europa (FSE)⁵⁸. Arbetsprogrammet för 2021–2023 har en årlig budget på 330 miljoner euro, och de första ansökningsomgångarna inleddes i september 2021.

Militär rörlighet är också ett tema i Europeiska försvarsfondens arbetsprogram för 2021. Utvecklingen av ett digitalt system för säkert och snabbt informationsutbyte om militär rörlighet är ett av de två temana i ansökningsomgången för soldat- och logistiksystem, med en preliminär budget på 50 miljoner euro för hela ansökningsomgången.

Den 14 december 2021 föreslog kommissionen en översyn av förordningen om det transeuropeiska transportnätet (TEN-T). Förslaget syftar bland annat till att stärka standarderna för civil och militär rörlighet och att utvidga TEN-T-kartorna till att omfatta nya rutter som är viktiga för militär rörlighet.

Kommissionen kommer att fortsätta sina ansträngningar för att bidra till militär rörlighet inom och utanför EU, bland annat genom att beakta den i relevanta lagstiftningsförslag och initiativ, särskilt när det gäller transport och gränsöverskridande förfaranden.

Det fortsatta arbetet

- Senast i slutet av 2022 kommer kommissionen, tillsammans med den höga representanten, att föreslå en uppdatering av den gemensamma handlingsplanen för militär rörlighet, som kan omfatta identifierbara behov i samband med digitalisering av transporter, cyberresiliens hos transportinfrastruktur och artificiell intelligens.

7.4. Hantera de utmaningar som klimatförändringarna innebär för försvaret

Klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald utgör nya hot mot säkerheten. Samtidigt som den operativa effektiviteten förblir en prioritering måste försvarssektorn möta utmaningen att anpassa sig till klimatförändringarnas säkerhetseffekter, även när det gäller insatser under mer extrema klimatförhållanden, och även bidra till att begränsa klimatförändringarna inom ramen för EU:s klimatförändringspolitik, särskilt den europeiska gröna given. Att förbättra energieffektiviteten, öka användningen av förnybar energi där det är möjligt och minska utsläppen inom sektorn bör bli en integrerad del av våra gemensamma

⁵⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1153 av den 7 juli 2021 om inrättande av Fonden för ett sammanlänkat Europa samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 283/2014.

ansträngningar för klimatneutralitet 2050, liksom skyddet av den biologiska mångfalden och en stärkt cirkulär ekonomi.

Cirkulära system kan ha stora fördelar för försvarsindustrin och försvarsupphandlingarna, öka resurseffektiviteten, öka det öppna strategiska oberoendet för vissa kritiska material och förlänga och optimera försvarsutrustningens användbarhet⁵⁹. Möjligheter att förbättra utformningen för demontering, tillvaratagande av komponenter, reparation, renovering och återtillverkning av försvarsutrustning kommer att identifieras och stödjas. Detta innebär också möjligheter att uppgradera försvarsutrustning så att den kan fortsätta att fungera under allt hårdare miljöförhållanden i insatsområden.

I detta sammanhang är kommissionen fast besluten att genomföra EU:s gemensamma färdplan för klimatförändringar och försvar⁶⁰ från 2020, där kommissionens avdelningar kommer att lägga fram en första årlig lägesrapport tillsammans med utrikestjänsten och Europeiska försvarsbyrån under första halvåret 2022. I Europeiska försvarsfondens arbetsprogram för 2021⁶¹ identifieras redan ämnen som rör energihushållning och energieffektivitet. 133 miljoner euro har avsatts för en särskild ansökningsomgång för att stödja forskning och utveckling av försvarsteknik och försvarsprodukter på dessa områden. I takt med Nato, FN, USA och andra partner intensifierar liknande arbete kommer EU att intensifiera sina samtal på tjänstemannanivå om kopplingarna mellan klimat, säkerhet och försvar.

Det fortsatta arbetet

- Under första halvåret 2022 kommer kommissionens avdelningar, utrikestjänsten och Europeiska försvarsbyrån att lägga fram den första lägesrapporten om genomförandet av färdplanen för klimatförändringar och försvar.
- Under 2022 kommer kommissionen att bedöma klimat- och försvarsrelaterade initiativ som genomförs inom ramen för befintliga kommissionsledda instrument (inklusive Europeiska försvarsfonden, Horisont Europa, Horisont 2020, FSE och Life) för att öka potentiella synergier.
- Senast i slutet av 2022 kommer kommissionen att inrätta en politisk ram som bygger på klimat- och försvarsaspekter i kommissionsledda instrument för att bidra till minskade energibehov och ökad energiresiliens i kritisk teknik som används av civila säkerhetsaktörer och väpnade styrkor, och utveckla konkreta klimatsäkra lösningar på området.
- Under 2022 kommer kommissionen att undersöka möjligheterna att stärka de energirelaterade direktivens inverkan på militär infrastruktur (t.ex. kontor, högkvarter, kaserner, sjukhus och officershögskolor), inklusive alternativen för miljöanpassad

⁵⁹ [IF CEED \(europa.eu\)](https://www.ifceed.eu), [Circular defence - News & insight - Cambridge Judge Business School](https://www.cambridgejudgescs.com/news/circular-defence).

⁶⁰ 12741/20.

⁶¹ I förordningen om Europeiska försvarsfonden anges att fonden ”bidrar [...] till integreringen av klimatåtgärder i unionens politik och uppnåendet av ett övergripande mål att 30 % av utgifterna i unionens budget ska stödja klimatmål”.

offentlig upphandling, som en del av den europeiska gröna given (dvs. den nya energieffektivitetsåtgärden ”renoveringsvågen”, översynen av energieffektivitetsdirektivet och direktivet om byggnaders energiprestanda).

- Under 2022 kommer kommissionen och den höga representanten att öka och intensiviera samarbetet på tjänstemannanivå med Nato, FN och relevanta bilaterala partner som USA och Kanada när det gäller kopplingen mellan klimat, säkerhet och försvar.

8. Slutsatser

I en alltmer komplex, omtvistad, konkurrensutsatt och sammankopplad värld måste EU ytterligare intensiviera sina insatser för att försvara sina strategiska intressen och värderingar. EU:s strategiska kompass om säkerhet och försvar kommer att innehålla ambitiösa mål för Europas långsiktiga säkerhet och försvar, som detta meddelande aktivt bidrar till.

Framför allt har kommissionen identifierat följande nya huvudområden för att göra ytterligare stärka konkurrenskraften hos EU:s försvarsmarknad:

- **Undersöka hur man ytterligare kan stimulera medlemsländerna att investera i viktiga strategiska resurser och kritiska stödresurser** som utvecklas och/eller upphandlas inom EU:s samarbetsramar.
- **Ytterligare uppmuntra gemensam upphandling av försvarsresurser som utvecklas i samverkan inom EU**, bland annat genom momsbefrielse och en eventuell förstärkning av Europeiska försvarsfondens bonusar.
- **Uppmana medlemsländerna att fortsätta att arbeta för att förenkla och samordna kontrollen av vapenexport**, särskilt för de försvarsresurser som utvecklas inom en EU-samarbetsram.

Kommissionen kommer också att genomföra de initiativ som redan inletts och som är avgörande för det europeiska försvaret, såsom **Europeiska försvarsfonden och militär rörlighet**, samt de initiativ som är nödvändiga för att stärka den europeiska resiliensen, särskilt i rymden, för att motverka hybridhot, stärka cybersäkerheten och hantera utmaningar i klimatförändringsutmaningar kopplade till försvaret.

Kommissionen är redo att överväga fler åtgärder på basis av de framsteg som görs samt hur de hot och utmaningar som unionen möter i framtiden utvecklar sig.